

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Сталий розвиток підприємств як поняття говорить про змогу забезпечувати постійне удосконалення своєї діяльності забезпечуючи баланс між трьома складовими: економічною, соціальною та екологічною. Тобто приймаючи парадигму сталого розвитку в діяльності та її результатах господарюючі суб'єкти поступово мають суттєві трансформації, зокрема: у цільовій орієнтації їх діяльності ("триєдиний" підсумок), у характері відносин (колаборація на засадах суспільної солідарності) і відповідальності (стабільні практики корпоративної відповідальності за сталий розвиток) [1], в загальному характері потенціалу розвитку та конкурентоспроможності, стійкості до коливань чинників екзогенного та ендогенного характеру. Стійкість та збалансованість діяльності набувають довгострокового характеру.

Водночас імплементація сталого розвитку в бізнес-модель підприємств вимагає зміни логіки ведення бізнесу власниками, менеджментом, співробітниками, а також тривалої роботи з зацікавленими сторонами за всім ланцюжком створення цінності. Крім того, введення елементів сталого розвитку у бізнес-процеси діяльності підприємств вимагає наявності достатнього фінансового потенціалу, який забезпечує ресурсну базу для інновацій, технологічного оновлення, розширення ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності продукції, вкладень в розвиток персоналу, підтримку збалансованих взаємовідносин із заінтересованими сторонами тощо. При цьому сам фінансовий потенціал підприємства являє собою комплексну характеристику, яка демонструє здатність підприємств генерувати достатні фінансові ресурси для реалізації своїх тактичних завдань та стратегічних цілей. Він не лише наявність вільних коштів або ліквідних активів, але й потенціал доходів, можливості залучення зовнішнього фінансування, рівень внутрішніх резервів та активів, які можуть бути мобілізовані при потребі, в т.ч. на реалізацію відповідних практик щодо сталого розвитку [2]. Проте іноді власники бізнесу не готові інвестувати фінансові ресурси у сталий розвиток, оскільки очікувана дохідність та інші супутні ефекти для підприємств можливі саме в довгостроковій/середньостроковій, а не короткостроковій перспективі.

З цих позицій варто зазначити, що згідно з теорією та практикою підприємств, які визначають сталий розвиток невід'ємною складовою стратегії своєї діяльності та вкладають свої фінансові ресурси й реалізують фінансові можливості на них, саме такий підхід дозволяє отримати широкий спектр переваг, що суттєво впливають на довгострокову успішність та стійкість [3]. Так, компанії, що фокусуються на сталому розвитку, часто є більш інноваційними, ефективними у використанні ресурсів та краще адаптованими до змін у ринкових та соціально-екологічних умовах, вартість їх капіталу на ринку є вищою за аналогічні, що не реалізують у своїй діяльності цілі сталого розвитку або здійснюють такі практики ситуативно. Впровадження сталих практик здатне значно збільшити стійкість підприємств у довгостроковій перспективі, зокрема, здатності протистояти різним зовнішнім ризикам, таким як економічні коливання, екологічні кризи або соціальні зміни. А ще, сприяння зниженню викидів, дбайливе використання природних ресурсів та впровадження екологічних технологій, своєю чергою, веде до зростання репутації підприємств, інноваційності та інвестиційної привабливості. Активне впровадження цілей сталого розвитку робить підприємства більш привабливими для працівників (зростає рівень їх лояльності), оскільки це свідчить про їх соціальну відповідальність та зобов'язання до створення здорового і безпечного робочого середовища. Впровадження сталих практик також позитивно впливає на потенціал розвитку вищих за рівнем підсистем економічної системи: галузей, локальних ОТГ, регіонів, країни в цілому.

Таким чином, у парадигмі сталого розвитку підприємств фінансовий потенціал має розглядатись не лише як здатність генерувати прибуток, але і як можливість вкладати ресурси в соціально-екологічні ініціативи тісно вплетені в економічну діяльність на засадах збалансованості, сталості задля формування довгострокових переваг та ефективності, що в сукупності забезпечує довгострокову конкурентоспроможність, зростання прибутковості та соціально-економічну

стійкість. Фінансовий потенціал несе на собі завдання підтримки довгострокових стратегій сталого розвитку, оскільки він забезпечує необхідність у фінансуванні для реалізації цих стратегій. Своєю чергою сталий розвиток здатен забезпечувати ефект довгострокової синергії та збалансування.

Так, наприклад, результати досліджень ЕВА демонструють, що навіть в умовах повномасштабної війни відсоток вітчизняних підприємств, що здійснюють фінансування проєктів / ініціатив сталого розвитку суттєво не змінився: у 2022 році він становив 89%, у той час, як у 2021 році - 96%. Найголовніше, на чому варто наголосити – суттєве зростання розміру фінансування проєктів сталого розвитку у 2022 році в порівнянні з 2021 – у 20 разів збільшилась кількість підприємств з бюджетом понад 100 млн гривень, також втричі зменшилась кількість підприємств з бюджетом менш як 500 тисяч гривень. Серед видів діяльності найбільше збільшили SDG-бюджети підприємства ІТ і телекомунікацій, рітейлу, консалтингу, аудиту, юриспруденції. Кажучи про бюджет, варто зазначити, що у 2022 році зросла кількість підприємств, котрі визначали б нестачу ресурсів та бюджету як бар'єр для здійснення цілей сталого розвитку, так у 2021 році на нестачі бюджету акцентували увагу 31% підприємств, а на 2022 рік цей показник дорівнював 44%. Проте “аномальним” результатом дослідження в умовах повномасштабної війни є те, що в 2022 році збільшилась кількість підприємств, які вказали на відсутність бар'єрів для реалізації цілей сталого розвитку: у 2021 році пункт відсутності бар'єрів складав 8% , а в 2022 – 11% [4].

Відповідно, з одного боку, фінансовий потенціал підприємства є вагомим фактором в реалізації стратегії сталого розвитку в системі стратегічних планів підприємств, оскільки він містить функцію забезпечення необхідних ресурсів для введення інновацій на підприємстві, розвитку та підтримку екологічної та соціальної відповідальності, а якісний менеджмент фінансового потенціалу підприємств забезпечує довгостроковий розвиток та конкурентоспроможність, спираючись одночасно на забезпечення економічного успіху та сталості в соціальних та екологічних аспектах. А з іншого досвід іноземних та вітчизняних підприємств, в т.ч. в умовах зростання невизначеності середовища функціонування, гібридних військових конфліктів, показує, що підприємства, які впроваджують та здійснюють на постійній основі практики сталого розвитку здатні відтворювати свій фінансовий потенціал прискореними темпами в довгостроковій перспективі.

Перелік посилань:

1. Васильчук І. П. Фінанси сталого розвитку як відповідь на виклики постіндустріальної економіки. Проблеми економіки. 2015. № 2. С. 213–218. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2015-2_0-pages-213_218.pdf
2. Дзюбенко, О. М. (2017). Властивості фінансового потенціалу як об'єкта економічного аналізу. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, (3(38), 43–54. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2017_3_9.
3. Зайцева Л. О. Інтеграція сталого розвитку в діяльність компаній. Економіка та держава. 2019. № 11. С. 55–60. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4438&i=10>
4. Війна не змусила бізнес відмовитись від принципів сталого розвитку, – дослідження ЕВА. URL: <https://eba.com.ua/vijna-ne-zmusyla-biznes-vidmovytys-vid-pryntsyypiv-stalogo-rozvytku-doslidzhennya-eva/>